

Työkaluja vieraslajien hallintaan

Webinaari 19.3.2025

Euroopan unionin
osarahoittama

Taustaa

- Webinaari on tuotettu osana EU:n rahoittamaa Priodiversity LIFE -hanketta, jossa Suomen luonnonsuojeluliitto on hankekumppani
- Edistämme hankkeessa pölyttäjien elinoloja ja haitallisten vieraslajien hallintaa

LISÄTIETOA: www.sll.fi/polyttajat ja sll.fi/vieraslajit

Pikaohjeet osallistujille

- **Noudatamme turvallisen tilan periaatteita** – pidetään tilaisuus turvallisena ja yhdenvertaisena kaikille osallistujille.
- **Kysy rohkeasti!** Tyhmiä kysymyksiä ei ole olemassa.

Kuva: Outi Neuvonen / Suomen luonnonsuojeluliitto

WEBINAARIN OHJELMA

12.00 Webinaarin ohjelma ja johdatus aiheeseen, ympäristökasvattaja *Emilia Pippola* (Suomen luonnonsuojeluliitto, Priodiversity LIFE -hanke)

12.10 Työkalupakki kunnille vieraslajitilanteen hallintaan, hankepääällikkö *Titta Vikstedt* (Suomen luonnonsuojeluliitto, Priodiversity LIFE -hanke)

12.25 Ajankohtaisia vieraslajiasioita – Maailmanlaajuisesta haasteesta kansalliseen vieraslajilainsäädäntöön, ympäristöneuvos *Johanna Niemivuo-Lahti* (Maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvaraosasto)

12.40 Haitallisia vieraslajikasveja sisältävä kasvi- ja maa-ainesjäte – Ohje ympäristöluvallisille jätteenkäsittelijöille ja lupaviranomaisille, vanhempi asiantuntija *Maija Manninen* (Sitowise Oy)

12.55 Riihimäen kokemuksia kuntouttavasta työtoiminnasta sekä vieraslajitorjunnan koordinoinnista ja osallistamisesta, puistovastaava *Saila Nummela* ja vieraslajikoordinaattori *Anne Kulhoranta* (Riihimäen kaupunki)

13.10 Jyväskylän kokemuksia laidunnuksesta jättipalsamin torjunnassa, viherasiantuntija *Päivi Kortelainen* (Jyväskylän kaupunki)

13.25 Kokemuksia Crowdsorsan käytöstä Kainuussa ja Vaalassa, projektipäällikkö *Ville Juntunen* (Ekokymppi, Vieraslajit Veks -projekti)

13.40 Valmiita materiaaleja

13.50 Palaute ja vapaata keskustelua

14.00 Webinaari päättyy

A woman with long blonde hair, wearing a light blue bucket hat, glasses, and a yellow t-shirt, is pulling a plant with pink flowers into a black plastic bag. She is wearing a black glove on her right hand. The background is a blurred field of similar plants.

Miksi vieraslajeja kannattaa torjua juuri nyt?

Emilia Pippola
SLL, Priodiversity LIFE -hanke

Miksi haitallisia vieraslajeja pitää torjua?

- **Ekologinen haitta:** maailmanlaajuisesti yksi merkittävimmistä syistä luonnon monimuotoisuuden vähentymiseen
 - Suomessa uhka uhanalaisille lajeille esim. lehdoissa, hiekkarannoilla, kedoilla ja harjuilla
 - Uhka myös maamme uhanalaisille luontotyypeille, esim. kurturuusu rantaluonnolle
- **Taloudellinen haitta:** taloudellisia vaikutuksia mm. maa- ja metsätaloudelle ja maanomistajille, myös kartoitus ja torjunta maksavat
 - Esim. satotappiot
 - Väylävirasto on arvioinut, että maantieverkon kurturuusujen hävittäminen ilman jätekustannuksia maksaisi n. 10 milj. € ja jätekustannukset huomioiden 50-100 milj. €.

Miksi haitallisia vieraslajeja pitää torjua?

- **Terveydellinen haitta:** mm. myrkylliset ja allergisoivat lajit
- **Joskus sosiaalinen tai kulttuurinen haitta:** vaikutukset virkistyskäyttöön, esteettisiin arvoihin tai mahdollisuuksin harjoittaa elinkeinotoimintaa

Jättiputkiä. Kuva: Katarina Pessa

Miksi kannattaa toimia nyt?

- Mitä kauemmin odotetaan, sitä kalliimmaksi tulee
- Hallitustenvälisen luontopaneelin (IPBES) vieraslajiraportin arvio: vuonna 2019 vieraslajien maailmanlaajuisesti aiheuttamat taloudelliset kustannukset olivat 423 miljardia Yhdysvaltain dollaria
 - Kustannuksista 92 %: haitallisten vieraslajien aiheuttamat sairaudet, vesihuollon ja ruuantuotannon ongelmat.
 - Kustannuksista 8 %: vieraslajien torjunta
- Haitallisten vieraslajien aiheuttamat taloudelliset kustannukset ovat nelinkertaistuneet joka vuosikymmen vuodesta 1970 lähtien

Torjunnan toteuttaminen

- **Ennaltaehkäisy ja ennakointi** helpointa ja halvinta
 - Mm. vieraslajien välttäminen viherrakentamisessa
- **Ennaltaehkäisyn epäonnistuttua:** esiintymien varhainen havaitseminen, hävittäminen, eristäminen ja kontrollointi
- **Torjunnan priorisointi** vieraslajin haitallisuuden ja torjuntakohteen sijainnin tai arvon mukaan
 - Esim. torjunnan keskittäminen vieraslajien uhkaamille luonnonsuojelualueille ja muille arvokkaille luontokohteille
 - Apuna [Suomen hallintasuunnitelmat haitallisille vieraslajeille](#)

Kurtturuusu. Kuva: Emilia Pippola

**PÄÄSTETÄÄN VARSINAISET
PUHUJAT ÄÄNEEN.**

Työkalupakki kunnille vieraslajien hallintaan

Titta Vikstedt, SLL
Vieraslajiwebinaari kunnille 19.3.2025

Euroopan unionin
osarahoittama

Mikä vieraslajien hallinnan työkalupakki?

- Tuotettiin osana Viekas LIFE (2019-2023) -vieraslajihanketta
- Työkalupakin koontiin osallistettiin kuntia, järjestöjä ja yksittäisiä vieraslajiaktiiveja työpajoin ja kyselyin
- Pääosa työkaluista ja lähestymistavoista ollut jo jossain käytössä
- 68 "tietokorttia", joista kukin esittelee yhden lähestymistavan vieraslajien hallintaan
- Työkalupakki löytyy Vieraslajit.fi -portaalista:
<https://vieraslajit.fi/info/i-7262>
- Saatavilla myös ruotsiksi

Työkalupakin sisältö

- Ennaltaehkäisy
- Havaintotiedon kerääminen ja hyödyntäminen
- Vieraslajien torjunta
- Vieraslajiviestintä
- Vieraslajijätteen käsittely
- Yhteistyö vieraslajien hallinnassa
- Vieraslajitoiminnan rahoittaminen

ENNALTAEHKÄISY

Ennaltaehkäisy

1. Luvattomien kasvijätekasojen merkintä maastoon ja poistaminen

Kuva: Pixabay / Free license

Kotipihoilta ja -puutarhoista peräisin olevat luvattomat kasvijätetunkiot ovat vieraslajien merkittävimpiä leviämisyliä luontoon ja kunnan alueelle.

Leviämisen ehkäisemiseksi kunta voi neuvoa ja tarjota asukkaille leviämisriskejä pienentäviä tapoja käsitellä puutarhajatettä

Toiminnan hyödyt

Lisäämällä asukkaiden tietoisuutta vieraslajien leviämistavoista ja haitoista vähennetään vieraslajien tarkoituksellista tai tahatonta leviämistä, ja vältytään mahdollisilta tulevilta haitoilta ja suurilta torjuntakustannuksilta.

Toimi näin

Kartoita luvattomien kasvijätetunkoiden sijainteja ja toimita kohteille toiminnan luvattomuudesta ja haitallisista seurauksista kertova infokyltti.

Tee vuosittain toistuvaa viestintää asukkaille asianmukaisista tavoista käsitellä puutarhajätteitä sekä kiellosta hylätä jätettä oman kiinteistön rajojen ulkopuolelle.

Lisätietoja

Tutustu vieraslaji.fi-sivustolla Luonnonvarakeskuksen ohjeisiin vieraslajeja sisältävän puutarhajätteen oikeasta käsittelystä

[Vieraslajijätteen käsittelyohjeet kotipihoille ja taloyhtiöille](#)

Ennaltaehkäisy

2. Lisää kunnan maanvuokrasopimuksiin velvoite vieraslajien hallintatoimista

Kuva: CCO Public Domain

Kunnan on järkevää edellyttää vuokralaisiltaan vuokrasopimuksen muiden velvollisuuksien lisäksi vieraslajilainsäädännön noudattamista.

Vuokrasopimukseen merkityt kirjaukset selkeyttävät vuokralaiselle vieraslajeihin liittyviä vastuuta.

Toiminnan hyödyt

Vieraslajiehtojen lisääminen vuokrasopimuksiin vähentää vieraslajien leviämistä luontoon kotipihoilta, taloyhtiöistä, siirtolapuutarhoista tai viljelypalstoilta.

Toimi näin

Lisää uusien maanvuokrasopimusten ehtoihin erityisesti vieraslajilain seuraavien kohtien noudattaminen:

Ympäristöön päästämisen kiello (3 §)
Hävittämisvelvollisuus (4 §)
Kasvatuskielto (11 §).

[Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta](#) (1709/2015)

Lisätietoja

Helsingin kaupunki on lisännyt vieraslajien torjuntaveloitteen asuntoalueiden ja omakotialueiden maanvuokrasopimusten ehtoihin.

Lisätietoja: Helsingin kaupunkiympäristön toimialan asiakaspalvelu puh: 09 310 22111

HAVAINTOTIEDON KERÄÄMINEN JA HYÖDYNTÄMINEN

Havaintotiedon kerääminen
ja hyödyntäminen

11. Perehdytä henkilöstö sekä urakoitsijat tunnistamaan ja ilmoittamaan vieraslajihavaintoja

KUVA: Anneli Salo CC BY-SA 4.0

*Vieraslajien sijaintiedon
aktiivinen kerääminen on
tärkeää mahdollisimman
kustannustehokkaiden
torjuntatoimien
suunnittelun kannalta.*

*Kuntien kannattaa
hyödyntää maastossa
toimivan henkilöstön sekä
urakoitsijoiden potentiaali
havaintojen keräämisessä*

Toiminnan hyödyt

Havaintojen kerääminen ja lajien seuranta mahdollistaa vieraslajien kustannustehokkaat torjunta- ja leviämisen ennaltaehkäisytoimet.

Toimi näin

Järjestä maastossa työskentelevälle henkilöstölle perehdytys tai koulutus haitallisista vieraslajeista ja niiden tunnistamisesta. Hyödynnä vieraslajit.fi-sivuston materiaaleja. Perehdytä ja edellytä vieraslajihavaintojen ilmoittamista myös kunnan käyttämillä urakoitsijoilla.

Lisätietoja

Esimerkiksi Tuusulan kunta on lisännyt alueurakan työselostukseen urakoitsijoille velvollisuuden ilmoittaa vieraslajihavainnoistaan:

[Jokelan viheralueiden kunnossapito](#)

Havaintotiedon kerääminen
ja hyödyntäminen

2. Järjestä yhden tai useamman vieraslajin havainnointikam- panja.

KUVA: Anne Högman CC BY-NC-SA 2.0

*Vieraslajitilanteen hallinta
edellyttää mahdollisimman
tarkan kuvan lajien
levinneisyydestä.*

*Kannusta asukkaita
ilmoittamaan omat
havaintonsa vieraslajeista
esimerkiksi järjestämällä
kesällä kampanja tai kilpailu
jättiputkihavaintojen
keräämiseksi.*

Toiminnan hyödyt

Tarkka tilannekuva vieraslajien levinneisyydestä auttaa kuntaa tekemään kustannustehokkaita toimia jatkoleviämisen ehkäisemiseksi sekä lajien torjumiseksi.

Toimi näin

Voit pyytää asukkaita ilmoittamaan havaintoja yhdestä tai useammasta kohdelajista, tai kohdistaa ilmoitustarpeen ainoastaan tiettyyn osaan kuntaa (esim. rannikkoalueella saaret ja luodot).

Voit myös kannustaa ilmoittamaan havaintoja osana Soolotalkoot-kampanjaa.

Lisätietoja

Lempäälän kunta toivoo havaintoja erityisesti komealupiinista ja kurtturuususta:

[Uutinen Lempäälän kunnan sivuilla](#)

VIERASLAJIEN TORJUNTA

Vieraslajien torjunta

13. Hyödynnä kesätyöntekijöitä vieraslajien kartoittamisessa ja torjunnassa

KUVA: CCO Public Domain

Kunnat voivat palkata kesätyöntekijöitä myös tekemään kevyttä vieraslajityötä, kuten kartoitusta tai torjuntaa.

Syvemmän perehdytyksen jälkeen kesätyöntekijät voivat tarjota lisäksi vieraslajineuvontaa asukkaille.

Toiminnan hyödyt

Kesätyöntekijöiden palkkaaminen voi olla kustannustehokas keino kunnalle vieraslajitilanteen hallinnassa ja tarjoaa arvokasta työkokemusta alaa harkitsevalle.

Toimi näin

Palkkaa ja perehdytä kesätyöntekijät vieraslajien kartoittamiseen tai turvalliseen torjuntaan (jättipalsami, lupiini) käsin tai siemaleikkurilla. Biologian opiskelijat tai puutarhuriopiskelijat soveltuvat tehtävään hyvin.

Kesätyöntekijät vaativat kunnalta työnohjausta.

Lisätietoja

Muiden muassa Porin, Porvoon, Pietarsaaren ja Jyväskylän kaupungit sekä Liperin kunta ovat palkanneet kesätyöntekijöitä vieraslajityöhön.

[Uutinen kesätyön hyödyntämisessä KUUMA-hcankkeessa \(vyl.fi\)](#)

Vieraslajien torjunta

5. Harkitse vieraslajikoordinaattorin toimen perustamista itse tai yhteistyössä naapurikuntien kanssa

KUVA: CCO Public Domain

Vieraslajikoordinaattori vastaa vieraslajitoiminnan koordinoinnista kunnan yksiköiden välillä sekä toimii yhdyshenkilönä ELY-keskuksen, asukkaiden ja jätehuollon suuntaan.

Koordinaattorin tehtävään kuuluu lisäksi torjunta- ja tiedonkeräysmenetelmien kehittäminen.

Toiminnan hyödyt

Kunnan vieraslajikoordinaattorin panos on tärkeä vieraslajityön, eli torjuntatoimien ja leviämistä hillitsevien toimien kestävien tulosten ja kustannustehokkuuden varmistamisessa.

Toimi näin

Selvitä koordinoitintyön tarpeet kunnassa ja arvioi koordinaattorin työstä saatava hyöty.

Harkitse naapurikuntien kanssa jaettua vieraslajikoordinaattoria, mikä tehostaisi vieraslajien alueellista hallintaa ja pienentäisi yksittäisen kunnan henkilöstökuluja.

Lisätietoja

Riihimäen ja Espoon kaupungit ovat työllistäneet vieraslajikoordinaattoria jo muutamia vuosia. Lisätietoja:

[Riihimäki: Teknisen toimialan sivu](#)

[Espoo: Ympäristönsuojelu](#)

VIERASLAJIVIESTINTÄ

1. Kokoa alueen vieraslajiaktiivit yhteen pikaviestiryhmän avulla

KIVA COO Public Domain

Kunta tai yhdistys perustaa WhatsApp- tai vastaavaan viestipalveluun asukkaiden ja vieraslajiaktiivien oman "vieraslajiringin", jossa vaihdetaan tietoja ja havaintoja alueen vieraslajitilanteesta ja sovitaan mahdollisesta yhteistyöstä.

Toiminnan hyödyt

Kunta voi osallistaa vapaaehtoisia vieraslajitoiminnan suunnitteluun ja saada näin motivoituneita aktiiveja avustamaan kartoituksessa tai torjuntatoimissa.

Mahdollisuus saada nopea varmistus epäilytyyn vieraslajihavaintoon.

Toimi näin

Kunta markkinoi ryhmän käyttöä, osallistuu aktiivisesti keskusteluun ja ylläpitää sekä tarvittaessa moderoi ryhmän keskustelua.

Kunta tarjoaa jäsenille mahdollisuuksia aktivoitua alueellaan, sekä kiittää ja palkitsee aktiivisuudesta vieraslajien hallinnassa kunnan alueella.

Lisätietoja

Riihimäen kaupungilla on ollut 2021 alkaen käytössä espanjansiruetaanaan keskittynyt ESTO-WhatsApp-ryhmä

Lisätietoja ryhmän toiminnasta: vieraslajit@riihimaki.fi

4. Yhdistä torjunta ja viestintä – sijoita keskeisille torjuntakohteille vieraslajijätteen keräysastioita

KIVA Sotia Lehtinen / Vantaan kaupunki

Vieraslajien valtaaman virkistysalueen tai ulkoilureitin varrella huomiota herättävä kasvijätteen keräyskehikko kannustaa paikallisia kitkentäpuuhiin.

Samalla kunta voi kertoa vieraslajityöstään sekä asukkaiden tavoista osallistua vieraslajitilanteen hallintaan.

Toiminnan hyödyt

Kehikot ovat kustannustehokas tapa herättää asukkaiden huomiota sekä muistuttaa ja kannustaa vieraslajien torjuntaan. Lisäksi maaduttamalla vieraslajijäte torjuntapaikalla säästetään kuljetuskustannuksissa.

Toimi näin

Valitse sijoituspaikoiksi helposti saavutettavat torjuntapaikat tai mahdolliset kunnan alueen Soolotalkookohteet.

Selvitä kuinka monta tavallisesti laudoista rakennettua kehikkoa hankitaan, toteuta kylkeen kiinnitettävät infokyltit sekä selvitä mahdollinen tyhjennyspaikka.

Lisätietoja

Muun muassa Lappeenrannan, Mikkelin, Vantaan ja Kaarinan kaupungit ovat käyttäneet vuosia keräyskehikoita osana Soolotalkoot-kampanjaa.

Googlen kuvahaku hakusanalla "keräyskehikko" antaa esimerkkejä kehikon toteutustavoista.

VIERASLAJIJÄTTEEN KÄSITTELY

1. Vältä turhia kustannuksia vieraslajijätteen kuljetuksissa ja käsittele leviämiskasvijaite sen syntypaikalla

Kuva: Luonnon-Suojeluliitto

Ainoastaan siemenistään leviävien vieraskasvilajien, kuten jättipalsamin tai jättiputkien torjunnasta syntyvä kasvijaite ei aiheuta leviämiskasvijaite kun torjunta tehdään viimeistään kukinta-ajan alkaessa.

Tällaista vieraslajijätettä ei tarvitse kuljettaa pois vaan se voidaan maaduttaa torjuntakohteella.

Toiminnan hyödyt

Kunta säästää kasvijaiteen kuljetuskustannuksissa ja pienentää vieraslajin kuljettamisesta syntyvää leviämiskasvijaite.

Aikaisin kesällä torjuttuista vieraskasveista syntyy lisäksi vähemmän käsiteltävää jätettä.

Toimi näin

Tutustu torjuttavan lajiin ja sen lisääntymistapaan sekä torjuntakeinoihin vieraslajit.fi-lajikorteissa.

Selvitä mahdollisuudet ajoittaa torjuntatoimet kohteella niin, että syntyvä kasvijaite voitaisiin käsitellä tai maaduttaa torjuntakohteella omissa kasoissaan tai keräyskehikoissa.

Lisätietoja

Tutustu vieraslajijätteen käsittelyohjeisiin VieKas LIFE-hankkeessa tuotetussa vieraslajien torjuntaoppaassa (s. 12–14)

[Torjuntaoppas, Luonnonvarakeskus](#)

Vieraslajijätteen käsittely

4. Selvitä, onko mahdollista tarjota asukkaille maksuton vieraskasvijaite vastaanottopaikka

Kuva: Lounais-Suomen Ekokymppi CC BY-NC 2.0

Kotipihoilla ja taloyhtiöissä syntyy suuria määriä kasvijaiteita vieraslajien torjuntatyön seurauksena.

Kunta voi alentaa kynnystä vieraslajijätteen asialliselle käsittelylle tarjoamalla edullisen tai maksuttoman vastaanottopaikan sekä ohjeistamalla jätteen käsittelyyn kotipihoilla.

Toiminnan hyödyt

Kannustamalla vieraslajijätteen oikeisiin käsittelytapoihin kunta ennaltaehkäisee vieraslajien leviämistä luontoon ja kunnan alueelle.

Toimi näin

Selvitä mahdollisuudet vastaanottaa vieraslajijätettä kunnan omille kohteille tai yhteistyössä alueen jätehuollosta vastaavan tahon kanssa.

Ohjeista asukkaita ja yrityksiä myös vieraslajeja sisältävän maa-aineksen käsittelymahdollisuuksista.

Pyyri tarjoamaan asukkaille vieraslajijätteen toimitus maksutta tai edullisesti.

Lisätietoja

Muun muassa Lounais-Suomen jätehuolto Oy sekä Kainuun alueen Ekokymppi tarjoaa vieraskasveille maksuttomia vastaanottopaikkoja:

[Lounais-Suomen jätehuollon sivut](#)
[Ekokymppien sivut](#)

YHTEISTYÖ VIERASLAJIEN HALLINNASSA

Yhteistyö vieraslajien
hallinnassa

7. Tee yhteistyötä alueen viher- ja luontoalan oppi- laitosten kanssa

Kuva: CCI / Public Domain

Puutarha-alan ja luonto- ja ympäristöalan tutkintoväestöön sisältyvät vieraslajeihin liittyviä pakollisia ja valinnaisia opintoja.

Kunnilla ja oppilaitoksilla on hyvät mahdollisuudet tehdä molempia osapuolia hyödyntävää yhteistyötä.

Toiminnan hyödyt

Kunta hyötyy opiskelijoiden tekemästä vieraslajiharjoittelusta ja opiskelijat saavat näyttää osaamistaan sekä kartuttaa käytännön työkokemusta.

Toimi näin

Järjestä alueella toimivan oppilaitoksen kanssa tapaaminen, jossa kartoitetaan kunnan mahdollisuuksia tarjota opiskelijoille vieraslajeihin liittyvä harjoittelupaikka tai tehdä opinnäytetyö.

Kunta voi lisäksi hyöttyä opiskelijoiden tekemästä torjuntatyön harjoittelusta oikeilla vieraslajikohteilla.

Lisätietoja

Lappeenrannassa Luonnon-suojeluliiton VieKas LIFE-hanke torjui keltamajavankaalia yhteistyössä Saimaan ammattiopisto Sampon opiskelijoiden kanssa.

Lisätietoja: [aluepäällikkö Jari Kiltunen, Luonnon-suojeluliiton Etelä-Karjalan piiri](#)

Yhteistyö vieraslajien
hallinnassa

3. Osallista alueen yhdistykset ja asukkaat kunnan vieraslajityöhön järjestämällä suunnittelukahvi- tilaisuuksia

Kuva: U. Fedorin do Govor, CC BY-NC 2.0

Alueen asukkaiden ja järjestöjen vapaaehtoistyö vieraslajien torjunnassa on arvokas resurssi.

Osallistamalla vapaaehtoiset toiminnan suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen kunta saa käyttöönsä motivoituneen ja tavoitteisiin sitoutuneen joukkovoiman.

Toiminnan hyödyt

Hyvin koordinoitu ja ohjattu vapaaehtoistyö tarjoaa kunnalle tärkeän resurssin vieraslajityöhön sekä osallistujille kokemuksen oman työnsä hyödyllisyydestä.

Toimi näin

Osallista alueen aktiivisia asukkaita ja järjestöjä kunnan vieraslajityöhön järjestämällä alkukeväisin yhteistyö- ja suunnittelu-tapaaminen.

Sovi toimintaan sitoutuvien kanssa työjaosta esim. havaintojen keräämisestä, viestinnästä ja torjuntakoh-teiden valinnasta.

Järjestä syksyllä kauden tuloksia esittelevä kiitostilaisuus.

Lisätietoja

Helsingin kaupunki koordinoi vapaaehtoisten vieraslajityötä osana sen Puistokummit-toimintaa

[Vieraslajitalkoista Helsingin sivuilla](#)

VIERASLAJITOIMINNAN RAHOITTAMINEN

Vieraslajitoiminnan
rahoittaminen

2. Vapauta resursseja vieraslajityöhön keventämällä viheralueiden hoitoluokituksia

KUVA: Neahtin CC BY SA 2.0

*Hoidettujen nurmialueiden
muutos kaupunkiniityiksi
ja -kedoiksi on kunnissa
suosittu tapa vähentää
luontokatoa, lisätä
viihtyisyyttä ja samalla
pienentää viheralueiden
kunnossapitokustannuksia.*

*Säästyneitä resursseja voi
ohjata kustannustehokkaaseen
vieraslajitoimintaan.*

Toiminnan hyödyt

Perustamalla helppohoitaisia
niittyjä kunta parantaa luonnon
monimuotoisuutta, lisää
asukasviihtyisyyttä ja saa lisää
resurssia vieraslajitilanteen
hallintaan.

Toimi näin

Selvitä mahdollisuus
siirtää alueen A-hoitoluo-
kissa olevia viheralueita
halvempiin luokkiin, esim.
pölyttäjähöyryntäisiä ja
luontoa hyödyttäviin
kaupunkiniittyihin.

Vapautuvan resurssin voi
ohjata mm. vieraslajien
kartoituksiin, leviämisen
ehkäisyyn tai torjuntaan.

Lisätietoja

Lisätietoa avoimien viheralueiden
kehittämisestä ja kustannuksista
[Esitys 5.10.2021 Luontokunnat-
verkoston viheraluwebinaarissa](#)
[Muita Luontokunnat verkoston
materiaaleja](#) (Luontokunnat.fi)

Vieraslajitoiminnan
rahoittaminen

5. Leader-toiminta on mahdollistanut Suomessa monta vieraslajihanketta

LEADER

Ihmisten kokoisille ideoille!

*Kunnat, yhdistykset, säätiöt
ja yritykset voivat hakea
Leader-rahaa yleishyödylli-
siin hankkeisiin, myös
vieraslajitoimintaan.*

*Hankkeesta riippuen tukea
voi saada 20-100% kuluista.*

*Lisätietoa saat oman
alueesi Leader-ryhmästä.*

Toimi näin

Etsi [oman alueesi Leader-
ryhmä](#) ja tutustu
hakuohjeisiin.

Selvitä mahdollisuudet
toteuttaa hankemuotoista
vieraslajitoimintaa,
mieluiten yhteistyössä
asukkaiden, yhdistysten ja
yritysten kanssa.

Pyri kehittämään myös
hankkeen jälkeen jatkuvaa
pitkäkestoista toimintaa.

Toiminnan hyödyt

Kunta voi tehdä vieraslajityötä
hankerahoituksen avulla ja
syventää samalla yhteistyötään
alueen asukkaiden ja muiden
toimijoiden kanssa.

Lisätietoja

Lisätietoa Leader-rahoituksesta ja
hakemisesta:

[Leader Suomi-sivusto](#)

Leader-vieraslajihanke-esimerkki:
[Haitalliset vieras kasvit hallintaan](#)

[Hanke Varsinhyvä.fi-sivustolla](#)

Tiedätkö vieraslajien hallintaan liittyvän kiinnostavan toimintamallin?

- Työkalupakki on suunniteltu niin, että sitä voi jälkikäteen täydentää uusilla työkaluilla
- Työkalupakin ”toimintakortti” -pohja ja ohjeet vinkkien lisäämiseen osaksi työkalupakkia löytyy [Vieraslajit.fi](https://vieraslajit.fi) -sivuilta
- Laitetaan hyvät vinkit jakoon! :)

Kiitos!

Titta Vikstedt
titta.vikstedt@sll.fi
040 632 7578

Ajankohtaisia vieraslajiasioita

Maailmanlaajuisesta haasteesta kansalliseen vieraslajilainsäädäntöön

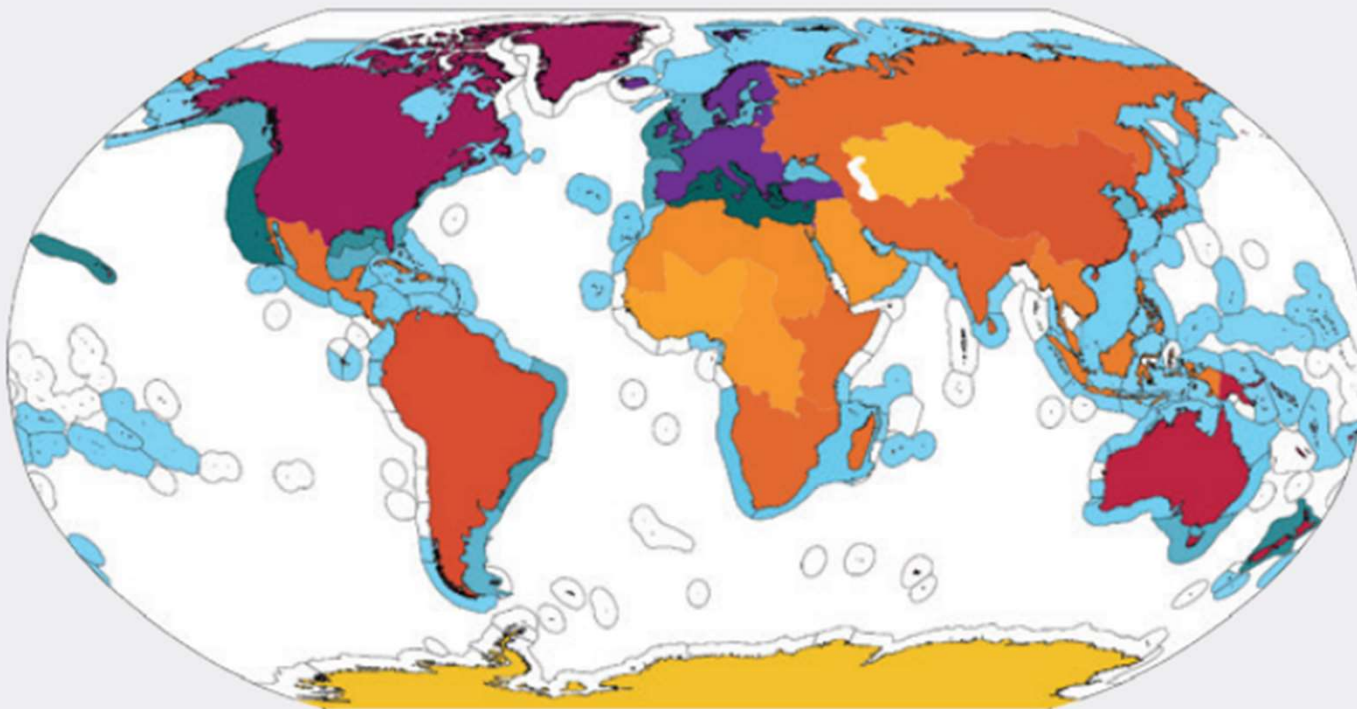
Työkaluja vieraslajien hallintaan –webinaari 19.3.2025
Maa- ja metsätalousministeriö, Johanna Niemivuo-Lahti

Kuvat: Vieraslajit.fi: mm. Jouko Rikkinen,
Johanna Kolehmainen, Jouni Tulonen, Michael
Gäbler, [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

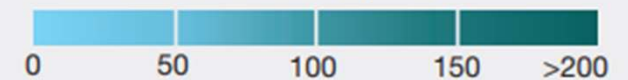
Maailmanlaajuinen haaste

A GLOBAL DISTRIBUTION OF ESTABLISHED ALIEN SPECIES

Established alien marine species

Established alien terrestrial and freshwater species

No data

Distributions of terrestrial data gaps

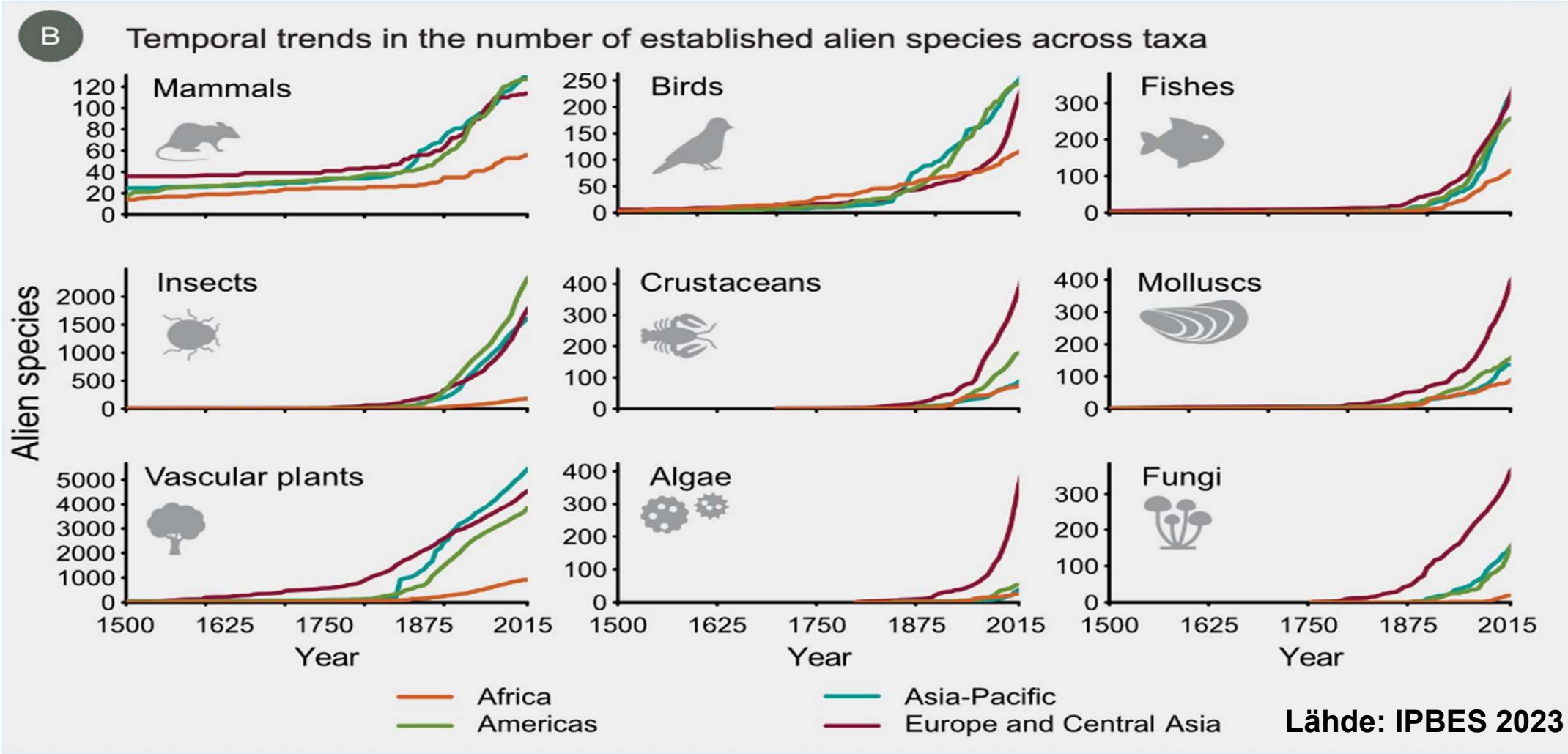

Few

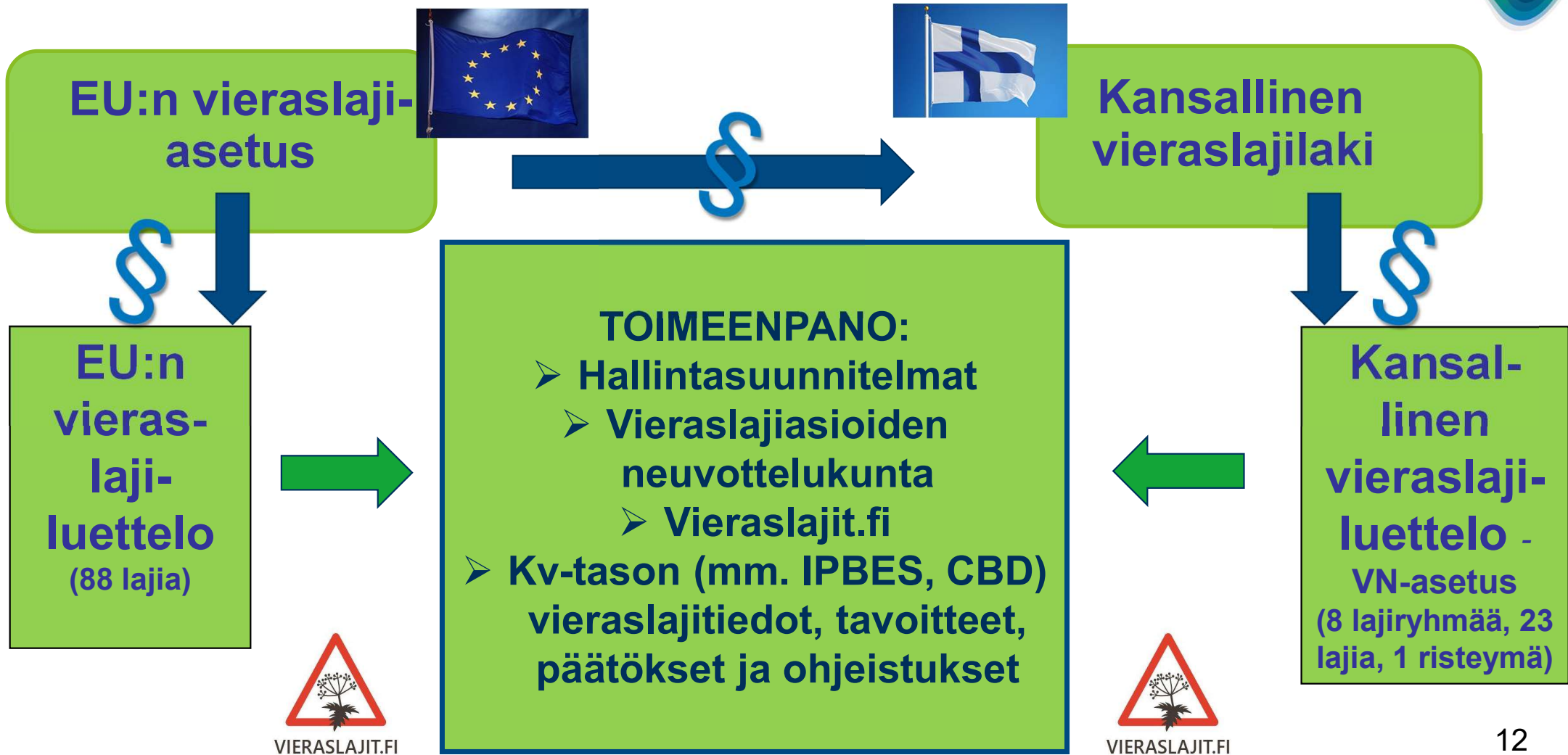
Many

Lähde: IPBES 2023

Maailmanlaajuinen haaste – edelleen kasvaa

Vieraslajilainsäädännön keskeinen rooli Suomessa

EU:n vieraslajilainsäädännön päivittäminen

EU:n vieraslajiasetus (N:o 1143/2014), 22.10.2014,
haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta-
ehkäisemisestä ja hallinnasta

- 1 artikla: ”Tässä asetuksessa vahvistetaan säännöt, joilla **ehkäistään ennalta, vähennetään mahdollisimman paljon ja lievennetään haittavaikutuksia**, joita **haitallisten vieraslajien** sekä tarkoituksellisesta että tahattomasta tuonnista unioniin ja siellä leviämisestä **aiheutuu luonnon monimuotoisuudelle.**”
- Nyt 88 vieraslajia EU:n vieraslajiluettelossa:
47 eläintä, 41 kasvia (26 maakasvia, 15 vesikasvilajia)
- **Komission julkinen kuuleminen on auki, määräaika 24.3.2025:**
26 uutta lajia ehdolla luetteloön;
äänestys 06/09 2025.

Asterias amurensis CSIRO, CC BY 3.0 via Wikimedia

Bipalium kewense Piterkeo, CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons

Myiopsitta monachus Juan Emilio CC BY-SA 2.0 via Wikimedia

8 kasvilajia:

- Parkkiakaasia (*Acacia mearnsii*)
- Paperimulperio (*Broussonetia papyrifera*)
- Murattivillakko (*Delairea odorata*)*
- Idänajokas (*Zostera japonica*; *Nanozostera japonica*)
- Näkinpaunikko (*Crassula helmsii*)
- Japanintatar (*Reynoutria japonica*)*
- Sahalinintatar (*Reynoutria sachalinensis*)*
- Tarhatatar (*Reynoutria x bohemica*)*

3 nisäkäslajia:

- Amerikanmajava (*Castor canadensis*)*
- Japaninkauris (*Cervus nippon*)*
- Minkki (*Neogale vison* / *Neovison vison*)*

2 lintulajia:

- Riisimaina (*Acridotheres cristatellus*)
- Punaposkibulbuli (*Pycnonotos jocosus*)

2 kalalajia:

- Aasianmutakala (*Misgurnus anguillicaudatus*) (*)
- Marmorimutakala (*Misgurnus bipartitus*)(*)

4 niveljalkaista:

- Aasian neulamuurahainen (*Brachyponera chinensis*)
- Kiinanherhiläinen (*Vespa mandarinia*)
- Jappirapu (*Cherax destructor*)
- *Faxonius immunis* –rapu

3 nilviäistä:

- Paratiisikotilo (*Marisa cornuarietis*) *, *Mulinia lateralis* – simpukka,
Kiinan mysteerietana (*Cipangopaludina chinensis*)

1 piikkinahkainen:

- *Asterias amurensis* –meritähti

3 laakamatoa:

- Ansarilattana (*Bipalium kewense*)*, *Obama nungara*,
Platydemus manokwari

Vieraslajilainsäädännön velvoitteet

➤ **Haitalliseksi säädettyä vieraslajia** (= EU:n tai kansallisessa luettelossa) **ei saa**

- pitää hallussa
- tuoda maahan
- myydä tai muuten luovuttaa
- kasvattaa
- päästää ympäristöön

➤ Kansallinen vieraslajilaki:

- **Vieraslajin** ympäristöön päästämisen kielto (3 §)

- Vieraslajia ei saa pitää, kasvattaa, istuttaa, kylvää tai muulla vastaavalla tavalla käsitellä siten, että se voi päästä **ympäristöön**.

- **Kiinteistön omistajan ja haltijan huolehtimisvelvollisuus** (4 §)

- Maanomistajan huolehdittava toimenpiteistä **haitallisen vieraslajin** hävittämiseksi tai sen leviämisen rajoittamiseksi, **jos vahinkoa voi aiheutua luonnon monimuotoisuudelle**, tai vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle.

- **Toimijan huolehtimisvelvollisuus** (5 §)

- Toimijan huolehdittava siitä, **ettei haitallista vieraslajia** leviä tuotteen tai aineiston mukana.

- **Pakkokeinot** vain poikkeuksellisten tilanteiden varalle. HUOM. Viestintä ja neuvonta, oikea tieto ja toiminta ensisijaisia toimia: tehokkainta ja vaikutuksiltaan kestävintä.

Kuva: Ilmari Valovirta

Kuva: Terhi Rytteri

Ajankohtaisimmat vuoden 2025 vieraslajiasiat

- **1.1.2025: Kansallisen vieraslajilain muutos voimaan**
Droonien hyödyntämisen salliminen vieraslajinisäkkäiden pyynnissä sekä uusien vieraslajien enimmäissiirtymäajan pidentäminen 3 v.
- **Kevät 2025: Valmistellaan Suomen raportti EU:n vieraslajiasetuksen toimeenpanosta välillä 2019-2024 (DL 1.6.).**
- **Kesäkuu/Syyskuu 2025: EU:n vieraslajiluettelon päivitys;**
26 uutta haitallista vieraslajia torjuttavaksi?
- **Lokakuu 2025: Kv-biodiversiteettisopimuksen (CBD) välikokous: jatketaan maailmanlaajuisesti vieraslajien torjunnan edistämistä.**
- **2025: Viimeistellään aluehallintouudistus;** ml. vieraslajivastuut
- **2025?: Suomen kansallinen luonnon monimuotoisuutta koskeva strategia** hyväksytään: Sisältää myös vieraslajien torjuntaa koskevia toimenpiteitä.

Convention on
Biological Diversity

**LISÄTIETOA:
Kansallinen
vieraslaajitsivusto
Vieraslaajit.fi**

**Lainsäädäntö
Hallintasuunnitelmat
Havaintoilmoitin
Lajikortteja
Lajien levinneisyystietoja
Torjuntaohjeita
Ajankohtaisia uutisia**

Haitallisia vieraslajikasveja sisältävä kasvi- ja maa-ainesarjate

Ohje käsittelyyn
ympäristöluvanvaraisilla
vastaanottopaikoilla

MAIJA MANNINEN 19.3.2025

Sisältö

- 1. Taustaa
- 2. Tavoitteet
- 3. Luvitus
- 4. Maa-ainesjäte
- 5. Tarkkailu ja torjunta
- 6. Orgaaninen jäte

1. Taustaa

- **Vieraslajikasvijäte**
 - sis. lisääntymiskykyisiä kasvinosia (esim. siemenet, juurakko)
- **Jätteenkäsittelijöille**
 - Maankaatopaikat
 - Jätekeskukset
 - Maa-ainesten hyötykäyttöalueet
- **Lupa- ja valvontaviranomaisille**
 - Ympäristönsuojelulain mukaisille
- **Tilaaja**
 - KAIELY
 - Ohjaamassa MMM

Vieraslajikasvia sisältävä maa-ainesjäte

Orgaaninen vieraslajikasvijäte

2. Tavoitteet

1. Vastaanottavia tahoja on
 2. Vastaanottoverkoston riittävä tiheys
 3. Vastaanottokriteerit yhdenmukaisia
 4. Riittävän moni hakee lupaa vastaanottoon
- Viestitään ohjeesta jätteenkäsittelijöille ja luvittajille.

3. Luvitus

- **Ei mainintaa luvassa**
 - Vastaanotto ei sallittua
 - Muutoslupahakemus / lupahakemus
- **Lupahakemus**
 - Vastaanottamisen seuranta
 - Jätteen käsittelymenetelmät
 - Itämisen seuranta ja torjunta
 - Etäisyys herkkiin kohteisiin
(luonnonsuojelualueet, virtavedet)

4. Maa-ainesjäte

- **Kasvilajin nimeäminen vastaanottoasiakirjaan**
- **Käsittely- ja läjitysalueiden sijainti erillään muista**
- **Suoraan jätetäyttöön**
- **Välipeitto työpäivän päätteeksi**
- **Loppupeitto (2 m) kasvukauden lopulla**
- **Renkaiden puhdistaminen**

5. Tarkkailu ja torjunta

- **Sisällytettävä tarkkailusuunnitelmaan**
- **Vähintään 2 krt kasvukaudessa**
 - 1. krt ennen siementen kypsymistä
- **Löydös**
 - Niitto/kitkentä ennen siementen kehittymistä
 - Jäte paikalleen
 - Peittokerroksen lisäys
 - Seurannan ja niiton tiheys, esimerkiksi 3 krt/vuosi

6. Orgaaninen jäte

- **Kuormien peittäminen**
- **Renkaiden puhdistaminen**
- **Hyödyntäminen**
 - Biokaasulaitos
 - Kompostointilaitos
 - Lannoitteeksi (tuhka)
- **Poltto**

SITOWISE

Kiitos!

Riihimäen kokemuksia kuntouttavasta työtoiminnasta sekä vieraslaajitorjunnan koordinoinnista ja osallistamisesta

Saila Nummela, Puistovastaava

Anne Kulhoranta, Vieraslaajikoordinaattori

VieKas –hanke

2018-2023

RIIHIMÄKI

- Työkuntoutujista jättipalsamin torjuntaan perustettu ryhmä
- Kesä-syyskuu, 4 päivänä viikossa klo 8-11
- 7 kuntoutujaa, 2-5 henkilöä / päivä. Ryhmä sitoi yhden työntekijän ohjaamaan ryhmää ja dokumentoimaan torjuntatyötä
- Pääasiassa positiiviset kokemukset, yksittäisiä haasteita työhön sitoutumisessa

VieKas –hanke 2018-2023

RIIHIMÄKI

- Torjuntakohteiden havainnointi ja dokumentointi saatu käyntiin
- Kaudella 2024 jättipalsamin torjunta jatkunut 2-4 kausityöntekijöiden ja kesänuorten vieraslajitiiminä
- Kaudella 2025 jättipalsamin torjuntaa jatketaan aluepuutarhureiden, kausityöntekijöiden ja kesänuorten voimin, sekä osallistutaan Crowdsorsaan
- VieKas –hankkeen ”perintönä” muodostunut vieraslajitiimi torjuu myös muita kaupungin maaomaisuudella esiintyviä haitallisia vieraslajeja

Taustaa vieraslajikoordinoinnin käynnistymiseen

RIIHIMÄKI

- Riihimäen massiivinen espanjansiruetanaongelma yli 20 vuoden takaa
- Vuonna 2013 ensimmäiset etanaroskikset kaupungin puistoalueille, vuosien varrella aluepuutarhurit torjuneet mm. lupiinia ja jättiputkea, 2016-2017 alkaen haitallisten vieraslajien dokumentointia karttaohjelmaan
- Vuosina 2020-2021 tehostettu espanjansiruetanan torjuntatyö osallistuvan budjetoinnin mahdollistamana (sis. vieraslajikoordinaattorin kausityöhön palkkaaminen)
- Kaudesta 2022 alkaen vieraslajitorjuntatyön budjetti kaupungin käyttötaloudesta ja vuoden 2023 alusta vakituinen vieraslajikoordinaattori
- Vieraslajiongelman **tunnistaminen ja tunnustaminen**, sekä päättäjien tahtotila on mahdollistanut haitallisten vieraslajien torjuntatyön jatkumisen

Työnjohdon kokemuksia vieraslajikoordinaattorin palkkaamisesta

- Asukkaiden kannalta tavoitettavuus on parantunut, puhelut ja sähköpostit ohjautuvat yleensä suoraan oikealle henkilölle
- Työyksikössä (Puistopalvelut) työkuorma jakaantuu, eikä kasaannu työnjohdon harteille kiireisenä aikana

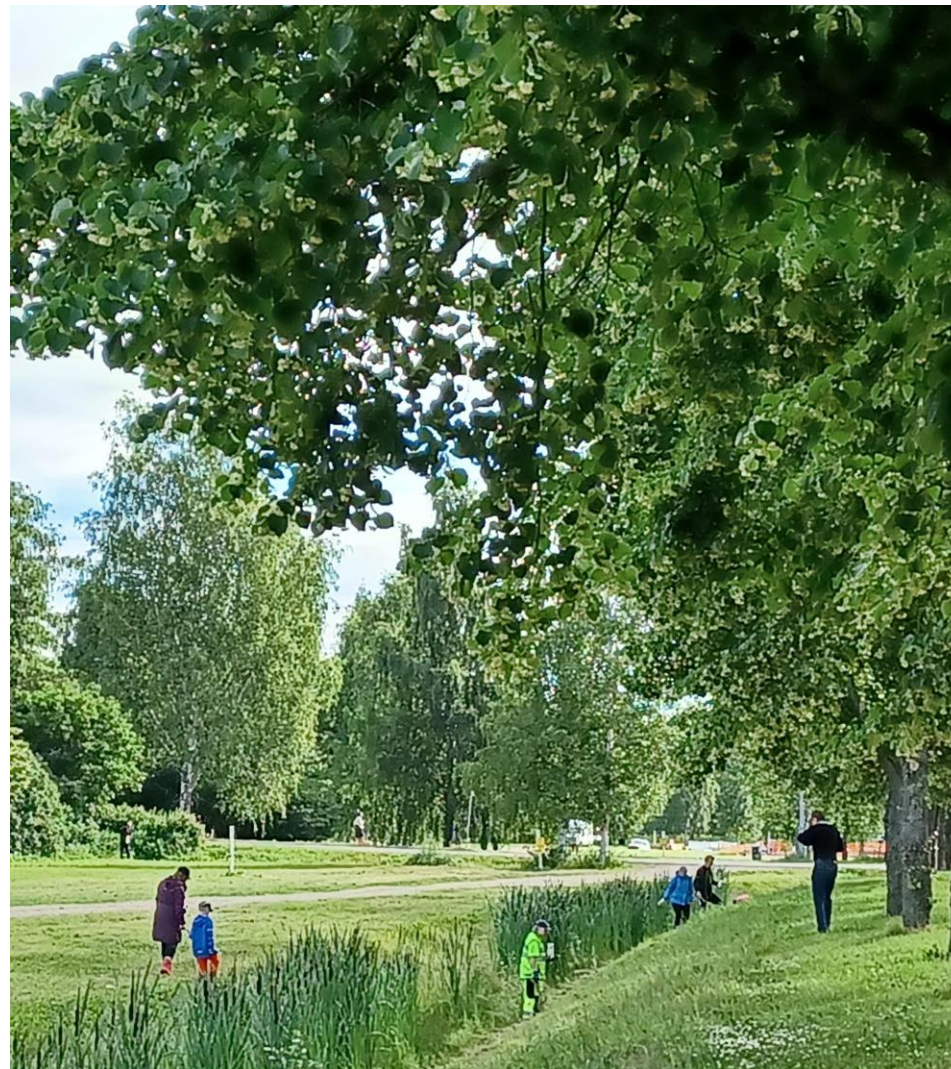
Työnjohdon kokemuksia vieraslajikoordinaattorin palkkaamisesta

- Vieraslajien seuraaminen ammattimaista ja ajantasaista (uudet lajit ja menetelmät)
- Vieraslajeihin kohdistuvan tiedon tallentaminen esim. Vieraslajit.fi, torjuntatyön suunnittelu ja toteutus ammattilaisen käsissä
- Vakituiseen työhön palkkaaminen on edellyttänyt muiden kunnossapitotehtävien sisällyttämistä toimeen (talvikausi)

Vieraslajikoordinaattorin tehtävistä

- Koulutus: Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto, ympäristöhoitaja
- Huhti-syyskuu välillä vieraslajikoordinaattorin toimenkuva, muu aika vuodesta lisäksi Puistopalveluiden kunnossapitotehtäviä
- Asukasyhteistyötä, neuvontaa, talkoiden järjestämistä, niittojen koordinointia
- Kesänuorten, kausityöntekijöiden ja alan opiskelijoiden ohjausta vieraslajikohteissa

Vieraslajikoordinaattorin tehtävistä

- torjunta-aineen levitystä käsin ja koneellisesti
- Haitallisten vieraslajien esiintymien ja torjuntatoimien dokumentointia
- etanaroskisten (27 kpl) tyhjennystä 1-2 kertaa viikossa Wille 855 -ympäristöhoitokoneella
- Lisäksi oman vastualueen hoitoa ja kunnossapidon koordinoointia

RIIHIMÄKI

Osallistaminen ja tiedottaminen

RIIHIMÄKI

- Kauden 2021 alussa perustettu espanjansiruetanan torjuntatyön WhatsApp -ryhmä, jossa jaettiin ajantasaista tietoa etanoiden esiintymisestä ja torjuntatyön vaiheista ja vaikutuksista. Parhaimmillaan yli 40 jäsentä, ryhmä edelleen aktivoituu kevään kynnyksellä
- vieraslajit@riihimaki.fi sekä puhelimitse myös runsaasti yhteydenottoja ja palautetta
- Kaupunginosien aktiiviset asukkaat myös tietolähteinä
- Etanatalkoot noin joka toinen viikko/säiden mukaan

19.3.2025

Tervetuloa lähipuistoosi espanjansiruetanan torjuntatalkoisiin! (Kokoontuminen Oravankadun ja Juurevantien risteyksessä)

Keskiviikkona 4.9.2024 klo 8-9:30

Puistoalueelta oijen ja kevyenliikenteenväylien varresta kerätään espanjansiruetanoita talkoovoimin. Ota mukaan keräysastia etanoille (esimerkiksi maitotölkki) sekä hanskat. Tarvittaessa välineet saa paikan päältä.

Osallistumalla saat etanapassin ja siihen leiman. Kuudella leimalla lunastat palkkion!

50 ensimmäiselle jaetaan pihdit ja etikkaa vapaa-ajalla keräämistä varten!

Lisätiedot ja kysymykset: vieraslajit@riihimaki.fi tai 040 624 8431

RIIHIMÄKI

Osallistaminen ja tiedottaminen

- Riihimäen kaupungin Vieraslajit-sivut <https://www.riihimaki.fi/asu-ja-rakenna/ymparisto-ja-luonto/luonto-ja-viheralueet/vieraslajit/>
- Sosiaalinen media: Riihimäen Kaupunkitekniikan Facebook ja Instagram, Riihimäen kaupungin viestintä
- Talkoista ilmoitus somen lisäksi Häme Events ja Menoinfo.fi (joista ilmoitus paikallislehteen), wa-ryhmä, talkooalueelle info/kutsukyltti noin viikkoa ennen talkoita
- Vieraslajitietoisuuden lisäämiseksi ongelma-alueille infokylttejä
- Kaudella 2024 osallistuvan budjetoinnin mahdollistama Etanapassi-kampanja; ahkerat kerääjät palkittiin
- Kaudella 2025 Crowdsorsa

Infokylttejä

RIIHIMÄKI

Siivoathan koirasi jätökset

Tällä alueella esiintyy
espanjansiruetanaa, joka on haitallinen
vieraslaji. Koiran kakka on etanoiden
ravintoa ja maahan jätettynä se
ylläpitää etanoiden ravinnonsaantia.

19.3.2025

RIIHIMÄKI

JÄTTIPUTKEN TORJUNTA KÄYNNISSÄ

Jättiputkikasvustot yksipuolistavat maisemaa ja alentavat luonnon monimuotoisuutta. Laaja esiintymä voi myös estää täysin alueen virkistyskäytön, kuten kalastuksen tai liikkumisen jokivarsilla, sekä ulkoilun kasvustojen läheisyydessä. Tontin valloittanut jättiputki voi alentaa kiinteistön ja maan arvoa.

Jättiputkien kasvinesteen reagoidessa auringonvalon kanssa iholle voi syntyä vakavia palovamman kaltaisia, hitaasti parantuvia tai jopa pysyviä iho-oireita. Herkät ihmiset voivat saada hengenahdistusta ja allergisia oireita jo kasvuston lähellä oleskelusta. (vieraslajit.fi)

4 §

Kiinteistön omistajan ja haltijan huolehtimisvelvollisuus

Kiinteistön omistajan tai haltijan on huolehdittava kohtuullisista toimenpiteistä kiinteistöllä esiintyvän unionin luetteloon kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin hävittämiseksi tai sen leviämisen rajoittamiseksi, jos haitallisen vieraslajin esiintymästä tai sen leviämisestä voi aiheutua merkittävää vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle.

Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta

Lisätietoja: Puistopalvelut, puh.040 664 7135

RIIHIMÄKI

RIIHIMÄKI

Risu- ja puutarhajätteen vieminen luontoon on kielletty!

**Käsittele puutarhajäte omalla tontilla tai vie se
jätteidenkäsittelyalueelle.**

**Puutarhajätteiden mukana leviää uusille alueille monia haitallisia
vieraslajeja, kuten espanjansiruetana**

Risujen tai puutarhajätteen kasaaminen yleisille alueille, kuten puistoihin ja metsiin on roskaamista. Jätelaissa on säädetty roskaamiskiellosta ja roskaajan velvollisuudesta puhdistaa roskaantunut alue.

Ympäristöön ei saa jättää jätettä, hylätä konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä eikä päästää ainetta siten, että siitä voi aiheutua epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä, ihmisen tai eläimen loukkaantumisen vaaraa tai muuta niihin rinnastettavaa vaaraa tai haittaa (roskaamiskiello Jätelaki 1072/1993)

!!!!!!!SOS!!!!!!!

RIIHIMÄKI

19.3.2025

Kiinteistön omistajan ja haltijan huolehtimisvelvollisuus!

RIIHIMÄKI

- Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta
- Talkookulttuuri häviämässä, asukkaiden varaan ei kokonaan torjuntatyötä voi laskea
- Myös kaupungin/kunnan on toimittava ja resursoitava vieraslajitorjuntaan
- Riihimäellä onnistuneesti tiivistä yhteistyötä organisaation sisällä eri toimijoiden kesken

R

R

R

KIITOS

R

R

R

19.3.2025

LAIDUNNUS JÄTTIPALSAMIN TORJUNNASSA

Työkaluja vieraslajien hallintaan
–webinaari 19.3.2025

Päivi Kortelainen

JYVÄSKYLÄ

LAMPAAT OVAT AHKERIA APULAISIA...

Jyväskylään ensimmäiset
lampaat tulivat 2000 luvun
alussa.

Havaittiin, että laitumilla ei
enää kasvanut jättipalsamia
mutta ympäristössä kyllä.

Syntyi idea lähteä
tutkimaan miten laidunnus
toimii jättipalsamin
torjunnassa.

...JÄTTIPALSAMIN TORJUNNASSA

VieKasLIFE-hanke
8/2019-12/2023.

Vehkalammelle
perustettiin 5,7 ha uutta
laidunta ja sinne 4 lohkoa
laidunkiertoa varten.

Hankkeen loppuraportti

[VieKas LIFE | Jyväskylä.fi](https://viekaslife.fi/jyvaskyla)

1.

2.

3.

4.

Kesä 2019

JYVÄSKYLÄ

KUVIA KESÄLTÄ 2019 JA SYKSYLTÄ 2023

14.6.2019

11.9.2023

LAMPAAT SYÖ SITÄ MISTÄ NE TYKKÄÄ!

10.6.2019

11.9.2023

LAIDUNNIITTY

20.6.2019

11.9.2023

LAIDUNNUKSESTA

■ Ennen laidunnusta

- Laidunnuksen suunnittelu ja aikataulutus
- Kilpailutus
- Aitojen ja porttien hankinta sekä pystytys
- Opastetaulut ja kyltit; tarvittavat yhteystiedot sekä ohjeita ohi kulkijoille
- Laidunalueiden tarkastukset ennen lampaiden tuloa

■ Laidunnuksen aikana

- Lampuri huolehtii kaiken lampaiden hoitoon ja hyvinvointiin liittyvät työt
- Kaupungin toimesta tehdään
 - laidunten ympäristöstä jättipalsamien ja muiden vieraslajien niitto tarvittaessa.
 - lohkojen tarkistus kierron jälkeen, syömättä jääneiden palsamien niitto.
 - nokkosien niittoa tarvittaessa, joko syötäväksi lampaille tai niiden leviämisen estämiseksi.

MITÄ JATKOSSA?

- Laidunnus jatkuu
 - lampaat tärkeitä myös asukkaille
- Uusien laitumien suunnittelu
 - laidunten kierrättämisen mahdollistaminen
- Laidunten seuranta
 - miten laitumet toipuu
 - mitä kasveja tulee tilalle
 - nouseeko jättipalsamin taimia

Kiitos mielenkiinnosta!

Vieraslajit Veks -projekti, Ville Juntunen
Kainuun kokemukset
Crowdsorsa-torjunnoista

Vieraslajit Veks – projektista:

- Ensimmäinen projekti oli käynnissä vuosina 2021-2023, ja mukaan lähti viisi paikkakuntaa: Kajaanin ja Kuhmon kaupungit, sekä Suomussalmen, Sotkamon ja Paltamon kunnat.
 - Kajaanissa asukkaita eniten, n. 35 000, eli lähes puolet Kainuun koko väkiluvusta.
 - ”Kymppitonin kuntia” ovat Kuhmon kaupunki, Suomussalmi ja Sotkamo. Paltamon asukasluku n. 3000.
 - Pienten kuntien resurssit vieraslajityöhön vähäiset. Projektin tarkoituksena on mm. keskittää torjuntajärjestelmän suunnittelua ja rahoitusta. Projektin hallinnoijaksi lähti Kainuun jätehuollon kuntayhtymä Ekokymppi, joka organisoii mm. vieraslajijätteen käsittelyn koko alueella.

Ensimmäinen kesä:

- Aloimme miettiä joukkoistettua vieraslajien torjuntaa Crowdsorsan kanssa syksyllä 2022, ja sovelluksen potentiaali tuli selväksi heti pilottikesästä 2023 lähtien.
- Peli sai hyvän vastaanoton kuntalaisten keskuudessa. Projektiin otettiin yhteyttä ja harmiteltiin, kun kaikki kunnat eivät olleet vielä tällöin mukana.
- Crowdsorsa-yhteistyö tuli hyvien kokemusten myötä mukaan jatkorahoituksen suunnitteluun. Projektille haettiin jatkoa vuosille 2024-2025.

Toinen kesä käyntiin uuden projektin kanssa:

- Sovellus on nyt käyttäjäystävällisempi niin pelaajille, kuin tilaajallekin. Kuntien käyttöliittymä tulosten katseluun toimii hyvin, ei tarvitse edes jalkautua nähdäkseen missä ja miten on torjuttu.
 - Tulosten esittely helppoa kuntien suuntaan. Pienissä ja ikääntyvissä muuttotappiokunnissa halutaan projektiin sijoitetulle rahalle vastinetta.
- Muun työn ohessa tutkimme pelialueella tehtyjä torjuntia:
 - Parissa pienemmässä kunnassa oli hankaluuksia löytää sopivia talkookohteita, kun pelaajat olivat niittäneet kukkivat lupiinit matalaksi.
 - Myös suurimmassa taajamassamme Kajaanissa nähtiin, että lupiinin siementuotanto on monella alueella estetty.
 - Suuremmissa taajamissa ongelma on määrällisesti suurin, mutta pienemmissä kunnissa resurssien puute uhkaa paisuttaa pieniäkin yksittäisiä esiintymiä nopeasti. Joukkoistuksella saatiin torjuttua niin yksittäisiä piste-esiintymiä, kuin suurempien lähiöiden pientareilla jo laajasti leviämään päässeitä kasvustojakin.

Crowdsorsa osana vieraslajityön kokonaisuutta Kainuussa

- Kunnissa isoja eroja siinä, miten vieraslajityö on aiempina vuosina kehittynyt, ja miten sitä hoidetaan nyt.
 - Joissain kunnissa vieraslajiongelman on herätty jo vuosia sitten, kun toisaalla aletaan kenties vasta ymmärtää että vieraslajilaki velvoittaa kuntia/kaupunkeja leviämisen ehkäisyyn alueillaan.
 - Totutut käytännöt heijastelevat yleistä asennetta ja ilmapiiriä aiheen ympärillä.
 - Tieto ei liiku kaikkialla projektipalavereista yhteyshenkilöiden kautta siimaleikkurin varteen ja kesätyöntekijöille asti.
 - Pienten kuntien resurssit ovat vähäiset, joten tehokkaan vieraslajityön sovittaminen muuhun viheralueiden hoitoon voi olla vakaasta tahdostakin huolimatta vaikeaa. Työntekijän palkkaaminen pelkkään lupiinimetsästyksen on kallista, ja pelkän talkoohengenkaan varaan ei voi vieraslajityötä perustaa.

Ruohonjuuritason esimerkkiä, ja painetta totuttujen käytäntöjen muuttamiseksi:

- Sovelluksen avulla torjutaan esim. pieniä katvealueita, joihin ruohonleikkurit ja tienvarsiniitot eivät yletä.
 - Joukkoistettu torjunta auttaa torjumaan tietyt alueet kustannustehokkaasti ja huolellisesti.
 - Niittoaikataulujen sovittaminen lupiinin siemenen kypsymisen kanssa on haastavaa kaikkialla.
 - Pienet esiintymät eivät kasva vuosi vuodelta, kun siemenkoti ei ole ehtinyt kypsyä ennen loppukesään ajoittuvia niittoja.
- Crowdsorsa-torjuntien onnistuminen ei ole riippuvaista siitä, miten henkilökohtaiset asenteet näkyvät kuntien työntekijöiden käytännöissä puistoissa ja pientareilla.
 - Riittää, että kuntien omistamat alueet ovat pelialueena, ja pelaajille on varattu riittävästi budjettia.
 - Käytäntöjen muuttuminen edellyttää riittävän monen yksittäisen henkilön asennemuutosta. Lupiinit jäävät pystyyn, jos ”se kuuluisa joku” ei aloita niiden hävitystä.
 - Pelaajat näyttävät esimerkkiä kuntien suuntaan niittämällä kasvustoja, jotka voivat olla hyvinkin keskeisellä paikalla taajamassa, mutta jotka on jätetty aiemmin huomiotta.
 - Lupiinin on paikoin annettu levitä vapaasti jopa keskellä taajamaa olevissa puistoissa. Vieraslajiprojektin alkaminenkaan ei ole tuonut riittävästi muutosta, vaikka kyse olisi vain tiedonkulun puutteesta johtotasolta nurmikonleikkaajalle asti.

Positiiviset kokemukset, sekä kehityskohteet:

- Torjuntojen mittakaava ylitti odotukset. Lukujen valossa saatiin noin kolminkertaisesti se neliömäärä mitä tilattiin.
- Torjunnat tehty laadukkaasti ja tarkasti. Pelaajilla ei ole syytä ”oikaista” ja jättää kukkia pystyyn.
 - Vaalassa oli esim. kasattu pientareelle ”ylimääräisenä työnä” muutamat siemenkotia kehittäneet kasvit, jotka toimitimme vieraslajilavalle.
 - Torjuntojen ajoitus oli hyvä, lupiin kasvu oli jo selvästi lannistuneempaa toisella torjuntakierroksella, ja nyt kasvukauden lopussa kukkiminen kahdesti torjutuilla alueilla alkaa olla jo harvinaista.
- Nuorten ihmisten osuus torjuntaa tekevistä suuri. Palkkiot menevät siksi mielestäni juuri oikeaan osoitteeseen.

Tuloksia

Torjunnan määrä

- Tilattu 35 000 m²
- Torjuttu pinta-ala 105 000 m²
- Koostuu 636 erillisestä kohteesta
- 360 kohdetta oli torjuttu useammin kuin kerran

Osallistujamäärä

- 64 henkeä/tiimiä.

Osallistujaprofiilit

- Mukana pääasiassa nuoria.
- Suurimmat käyttäjämäärät teini-ikäisissä.

Positiiviset kokemukset, sekä kehityskohteet:

- Torjuntaa suoritti muutama hyvin aktiivinen käyttäjä, sekä muutaman kymmenen henkilön joukko hieman vähemmän tienanneita.
 - Aktiivisin käyttäjä kiersi torjumassa useamman kunnan alueita, mutta eniten kohteita kertyi Kajaanista. Tästä johtuen Kuhmossa ja Suomussalmella jäätiin torjuttujen kohteiden määrässä hieman jälkeen suhteessa asukaslukuun ja rahoitusosuuteen.
 - Seuraavan kesän alusta lähtien budjetti jakaantuu kuntien kesken tasaisemmin.
 - Pienistä kunnista etenkin Ristijärvellä ja Vaalassa saatiin pysäytettyä pienten piste-esiintymien kukkimista ja leviämistä keskustaaajamissa.
 - Puolangan kunnan mailta ei löytynyt lupiinikohteita torjuttavaksi, joten torjuntaja voisi olla syytä kohdistaa jättipalsamiin, eli säästää budjettia loppukesän puolelle, kun palsamit ovat paremmin löydettävissä käyttäjille.

Positiiviset kokemukset, sekä kehityskohteet:

- Harvaan asutussa Kainuussa käyttäjämäärään voi olla tyytyväinen, sillä jo ikärakenteenkin vuoksi tällaisen digitaalisen ratkaisun omaksuminen saattaa tuottaa hankaluuksia.
 - Sovelluksen markkinointia kuitenkin parannetaan, jotta joka kunnasta löytyisi käyttäjiä heti alkukesästä lähtien.
- Parikin aktiivista käyttäjää riittää pienen kunnan kohteiden tehokkaaseen torjuntaan, joten pienellä viilauksella saadaan torjuttuja kohteita tasaisemmin koko alueelle.
- Torjuntabudjetin kokoon nähden tulokset olivat erinomaisia. Yhdeksän kunnan alue on laaja ja asukkaita harvassa, mutta torjuntaja saatiin runsaasti.
- Lämpimät syksyt pidentävät kasvukautta, joten torjuntakierrosten määrää täytyy miettiä.

Joukkoistus täyttää aukon, johon tarvitaan ”se kuuluisa joku”

- **Talkooporukoiden kasaaminen ja yleisen ilmapiirin synnyttäminen talkoisiin ja lähiympäristön hoitoon haastavaa:**
 - Vastuun siirtely – ”kenen syytä, miksi kunta ei hoida, miksi ELY ei hoida?” Kasvustot eivät kunnioita tonttien rajoja, joten usein tyydytään odottelemaan ja kyräilemään, että naapuri, valtio tai kunta hoitaa asian.
 - ”Antaa kaikkien kukkien kukkia” – Vieraslajityötä yhä edelleenkin vähätellään, mikä ei kannusta ottamaan asiaa puheeksi esim. naapuruston keskuudessa.
 - Sovellus neuvoa selkeät alueet, puitteet, aikataulut ja ohjeet oikeaoppiseen torjuntaan. Käyttäjän ei tarvitse miettiä, saako esiintymää torjua vai tarvitaanko siihen erillinen lupa, ja mistä sitä voi tiedustella.
 - Yleinen ilmapiiri ja asenne vieraslajityötä kohtaan paranee näkyvyyden ansiosta.
 - Jokainen torjuttu alue näyttää esimerkkiä myös yksityispihojen ja lähiympäristön torjuntaan. Näkyvä vieraslajien hävittäminen madaltaa kynnystä hoitaa myös oma tontti, kun ”se kuuluisa joku” huolehtii nyt pihan viereiset julkiset alueetkin.

Projekti kiittää yhteistyöstä:

- Crowdsorsa kiinnostaa myös mediaa, mikä on nostanut projektia ja sen muitakin toimenpiteitä ja tavoitteita, sekä sosiaalisen median kanavia ym. ihmisten tietoisuuteen Kainuussa.
 - Koko vieraslaajityö ylipäänsä on mielestäni saanut nostetta ja näkyvyyttä kesän 2024 aikana, etenkin Ylen uutisoinnin jälkeen, joka sai paljon klikkejä valtakunnallisestikin.
- Konsepti toimii, ja torjuttujen neliömetrien määrää olisi vaikeaa korvata muilla keinoilla.

**VIERASLAJIT!
VEKS!**

Valmiita materiaaleja

Emilia Pippola
SLL, Priodiversity LIFE -hanke

Soolotalkoot

Ohjeita ja materiaaleja verkossa:

vieraslajit.fi > Soolotalkoot kunnille

- Ohjeita ja vinkkejä Soolotalkoot-toimintaan
- **Kyltit** talkoopisteille
- **Somekuvat** viestintään

Soolotalkookylytti. Kuva: Kerttu Hakala

Älä vie puutarhajätettä luontoon!

Työkalupakissa vinkataan:

- Kartoita luvattomien kasvijätetunkkioiden sijainteja ja toimita kohteille toiminnan luvattomuudesta ja haitallisista seurauksista kertova **infokyltti**.

Tulostettava infokyltti tulossa sivulle:

sll.fi/vieraslajit

SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO

Katsele kukkia ja perhosia sekä kuuntele lintuja. Huomaatko, miten mielesi rauhoittuu?

LÄHILUONNON MONIMUOTOISUUTTA

Kaupungistuminen on merkittävä syy pölyttäjien ja muun luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Samalla kunnissa on hyvät edellytykset lisätä monimuotoisuutta. Pelkäästään yksityispihojen yhteenlaskettu pinta-ala on moninkertainen verrattuna luonnonniittyihin.

Kuntien viheralueet saattavat olla kooltaan pieniä, mutta lajistoltaan rikkaita - etenkin, jos alueiden annetaan olla vähän villejä. Niityttämällä pölyttäjien ja muiden lajien elinoloja voidaan parantaa entisestään.

Rikas luonto on ihmistenkin etu. Lähiluonto suojaa helteellä, vähentää stressiä ja altistaa hyville mikrobeille.

LUE LISÄÄ PÖLYTTÄJÄIN AUTTAMISEKSI: sll.fi/polytsojat

LISÄÄ LUONTOA KOTIPIHALLE!

JÄTÄ OSA NURMESTA LEIKKAAMATTA JA NIITÄ SE VASTA SYKSYLLÄ!

SUOSI LUONNONKUKKIA!

SÄÄSTÄ LAHOPUUTA!

TORJU HAITALLISIA VIERASLAJEJA!

Naantali*

Kyltti on tuotettu osana Euroopan unionin rahoittamaa Priodiversity LIFE -hanketta. Arvioinnon sisällöistä heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan unioni tai CINEA ole vastuussa arvioinnin esittämien tietojen käytöstä.

Vieraslajinäyttely

- Näyttelyä saa lainata toimituskuluja vastaan
 - Yhteyshenkilö Titta Vikstedt: titta.vistedt@sl.fi
- Koostuu kahdesta n. 2,5 x 2,5 m kaksipuolisesta seinästä
- Näyttely mahtuu kahteen painavaan kangaskassiin (mitat n. 1 m x 40 cm x 40 cm)
- Tuotettu Viekas LIFE -vieraslajihankkeessa

Kuva: Titta Vikstedt

Vieraslajiesitteet

Tulostettavat A4 esitteet:
[jättipalsami](#) ja [jättiputket](#)

- Lajin ja sen torjunnan esittely
- Tuotettu Viekas LIFE -vieraslajihankkeessa

Esitteet tulossa myös sivulle:
sll.fi/vieraslajit

Kuva: Titta Viiketti

Kuva: Raija Kyllikki Ranta

Mikä jättipalsami?

Jättipalsami on koko EU:n alueella haitalliseksi säädetty vieraslaji. Puutarhoista luontoon karanneet jättipalsamit leikentävät luonnon monimuotoisuutta syrjäyttämällä luonnonkasveja niityillä, lehdossa ja vesistöjen rannoilla.

Jättipalsamia ei saa Suomessa tai muualla EU:ssa kasvattaa pihalla tai päästää ympäristöön. Vieraslajilain mukaan kiinteistä omistajien on hävitettävä jättipalsamit omistamaltaan maa-alueelta.

Lisätietoa vieraslajeista:
www.vieraslajit.fi

Viekas LIFE-luonnonhoito-ohjelma on osa Euroopan Unionin LIFE-ohjelmaa, joka tukee ympäristön ja luonnonhoitoa. Viekas LIFE on luonnonhoito-ohjelma, joka tukee ympäristön ja luonnonhoitoa. Viekas LIFE on luonnonhoito-ohjelma, joka tukee ympäristön ja luonnonhoitoa.

Kuva: Raija Kyllikki Ranta

Jättipalsamin tunnistus

Jättipalsami on keskimäärin 1,5 metriseksi kasvava mehevartinen ruoho, joka viihtyy etenkin rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla. Kasvin lehdet ovat suikeita ja tiheästi hammaslataisia – tosin sirkkalehdet ovat pyöreitä ja reunoiltaan pumertavia. Jättipalsamin vaaleanpunaiset kukat ovat noin 4 cm kokoisia ja kaksisuovaisia. Kukoitus on terttumainen ja kasvin hedelmiä on litumainen koto, josta kypsänä siemenet herkästi lennättävät useiden metrien päähän.

Jättipalsamia ei tule sekoittaa alkuperäisluontomme kuuluvan lehtopalsamin. Lehtopalsamin lehdet ovat harvahampaisemmat ja kukinnot keltaiset. Kasvi on yleensä kooltaan jättipalsamia pienempi.

Jättipalsamin torjunta

Jättipalsamin torjunta tulee aloittaa ennen siementen kypsymistä. Oikea ajoitus on tärkeä – leppäsielillä jättipalsamin kukinta on yleensä jo liian pitkällä. Tällöin siemenet ovat ehtineet kypsyä ja pahimmillaan torjuntatyö edistää siementen leviämistä lähimyräistöön.

Kitkentä ja laajoilla esiintymillä niitto ovat tehokkaita jättipalsamin torjuntakeinoja. Kasvin kitkentä on helppoa, sillä jättipalsamin juuret ovat lyhyet ja se irtaantuu helposti maasta. Suojavarusteeksi riittää puutarhahanskat.

Kitkentä tai niitto kannattaa toteuttaa 2-3 kertaa kesän aikana ja toistaa tulevina vuosina. Hyvin ajoitettu ja tarkasti suoritettu torjunta hävittää kasvin yleensä kolmessa vuodessa.

Kypsiä siemeniä sisältämättömän kasvijätteen voi kompostoida kotipihalla puutarhajätteenä. Siemeniä sisältäviä jätte tulee hävittää poltettavien jätteen joukossa.

Kuva: Raija Kyllikki Ranta

Haitalliset vieraslajit ja niiden hallinta -kurssi

Vieraslajikurssi verkossa (YouTube / luentodiat): vieraslajit.fi > [Opetusmateriaalit](#)

- Suunniteltu puutarha-alan ja luonto- ja ympäristöalan opiskelijoille
- Soveltuu hyvin kaikille vieraslajien parissa työskenteleville, myös esim. urakoitsijoille ja aliurakoitsijoille

Vieraslaji-teemaiset kouluvierailut

Luontoliiton kouluvierailumateriaalit:

[MAPPA.fi > Vieraslajivierailut](https://mappa.fi/vieraslaajivierailut)

- Opetusmateriaaleja ja toiminnallisia tehtäviä yläkouluihin, lukioon ja puutarha-alan oppilaitoksiin
- Vinkatkaa alueenne kouluille!

Tämän vuoden muita koulutuksia

- **Vieraslajiretki** Espoon
Glimsinjokivarteen elokuussa 2025
 - Aiheena valkopajuangervon torjunta ja vieraslajien torjunnan resurssointi
- **Niittywebinaari** ke 10.9.2025 klo 12–14

Lisätiedot: sll.fi/tapahtumat

Kuva: Emilia Pippola

**Kiitos
mielenkiinnosta!**

Emilia Pippola
emilia.pippola@sll.fi
044 493 8495

PALAUTE JA VAPAATA KESKUSTELUA